

Metoda legislativy lásky

Teologie | 10.4.2020 @ 6.43

Nyní tedy lehce doznáme, že má-li ono biblické místo [Lk 14,26] mít nějaký smysl, musí se chápat doslovně. Bůh požaduje absolutní lásku. Kdo čeká od člověka lásku a domnívá se, že mu ji mimo jiné sám má dokázat tím, že nyní bude vlažný ke všemu, co mu dříve bývalo milé – takový člověk je nejen egoista, nýbrž i hlupák. Kdo takovou lásku vyžaduje, podpisuje zároveň svůj vlastní rozsudek smrti, ovšem za předpokladu, že jeho život v té lásce záleží. (Kierkegaard, Bázeň a chvění, 63)

V předchozích částech jsem ukázal, že láska je především legislativní princip. Ve dvou posledních částech bych jen krátce deduktivně načrtl, jak by mohl vypadat metodický rámec legislativy novosmluvního zákonictví. Budu trvat na tom, že dané legislativní principy vedou k vytváření objektivních a poznatelných zákonů, jejichž externí autoritou je novosmluvní křesťan vázán. Existují čtyři epistemické vektory vedoucí k aplikaci legislativních principů. Jsou jimi existence, Písmo, komunita a Duch.

1. Předběžné námitky a ústřední teze
2. Ježíš jako přísný zákoník lásky
3. Apoštol Pavel jako zákoník pohanů
4. Metoda legislativy lásky
5. Střetnout se se světem v jeho nejlepším

Existence

je nezbytně individuální. Ve vztahu k ní je víra v Krista nejvyšší vášně a vůle ke změně. Láska k Pánu vyžaduje na straně milujícího změnu, tak jako se změnil i On (Fp 2). Negace této lásky je hřích, protože cokoli není z víry, je hřích, čili důkaz o absenci lásky, která je podstatou Boží vůle v tomto světě.

Písmo

Biblické texty jsou **Božím slovem**, které svědčí o víře. Jsou sice kulturně a žánrově podmíněné, ale jejich výkladem se lze dopátrat prostého významu textu (Barton) a tudíž srozumitelného propozičního sdělení, které ve víře pokládáme za výrok Boží. Při pohledu na podmíněnost Bible musíme hned vzápětí upřít pohled na podmíněnost nás samých. I naše chápání víry je přeci kulturně podmíněným součinem křesťanských tradic, jazyka, výchovy, vzdělání, společenské situace a historie. Nelze tedy říci, že vše, co je v Bibli kulturně podmíněné, je nezávazné, protože by šlo o formu šovinismu a prioritizace naší kulturní situace nad Bibli. Ke korekci biblického podmíněného imperativu musí dojít pouze v případě, že by jeho naplněním nebyl naplněn původní význam textu, jímž je perlokuční svědectví o lásce. Tam, kde jsme s to dospět exegetickému konsensu o původním významu daného biblického imperativu, musíme daný imperativ aplikovat tak, aby byl zachován jeho význam v našich podmínkách, a to i za cenu sociokritického postoje vůči naší vlastní kultuře (Thiselton). Je-li Bible Boží slovo a jsme-li schopni toto Slovo pomocí informované exegeze poznat, musíme připustit, že Bible může naši kulturu oslovit i kriticky. Naše vlastní kultura se nám nesmí stát modlou, která převládne nad autoritou Písma. Naopak, Bible nastavuje naší kultuře zrcadlo a umožňuje nám lépe porozumět naší podmíněnosti a konečnosti. Právě zde, v tom gadamerovském mísení horizontů naší kultury a biblické zvěsti, nejen poznáváme, ale jsme poznáváni, nejen rozumíme, ale je nám rozuměno, nejen vykládáme, ale jsme vykládáni naším protějškem – Božím slovem stojícím na historickém horizontu. Proto ale ani biblická kultura, byť by se nám zdála esteticky žádoucí, se nesmí stát modlou, která převládne nad autoritou původního významu. (Toto se žel děje u hebrejské kultury, která u některých křesťanů hrozí převládnout nad jejich původním kulturním výrazem. Tento pohyb jde proti základním principům výkladu Bible a komunikace evangelia.)

Při hermeneutické práci je nutné brát ohled na kontext celého kánonu Bible a na okolnosti jeho vývoje. Zákony dané Izraeli pro nás nejsou závazné, protože nejsme účastníky Staré smlouvy, ale Nové smlouvy. I ony však mohou posloužit jako vzor pro novosmluvní legislativu, protože jsou praktickou ukázkou aplikace legislativního principu Lásky ve starověkých blízkovýchodních podmínkách. Z toho důvodu novosmluvní legislativa vyžaduje takovou míru kvalifikace, která zabráni

nedorozumění při výkladu a omylu při aplikaci biblického imperativu dnes. Kdo by namítal, že jde o příliš velký schod a vysoký práh pro běžného křesťana, toho musím ubezpečit, že nejde. I v češtině a slovenštině již existuje tolik kvalitních a srozumitelných překladů Bible (ČSP, ČEP, B21), komentářů (Trnava [SZ, NZ, ČEK], příruček a nástrojů pro studium Bible (Studijní Bible s výkladovými poznámkami, Štúijná Biblia, Davar), že pro toho, komu chybí předporozumění a nechybí píle, je velmi obtížné učinit ve výkladu Bible zásadní chybu. (Někteří se ale na „dělání těžkých věcí“ specializují a opravdu se jim daří některé základní biblicko-teologické otázky dlouhodobě nechápat. Kdo by se bál, že se mu něco tak těžkého podaří, může přijít na VOŠMT do Kolína.)

Komunita

Stejnorodá zkušenost víry v Ježíšovu smluvní věrnost zakládá společenství **církve** (Mt 18,20). Tam platí rovnost všech věřících před Kristem. Organizace církve sama o sobě musí vytvářet prostor svrchované legislativě lásky. Pokud je evidentní, že se příslušník církevního společenství neřídí objektivními a srozumitelně komunikovatelnými principy, znamená to, že jeho zkušenost víry již není shodná se zkušeností zbytku věřících a že tudíž už na církvi nemá v žádném smyslu podíl. Pozor ale, církev je tělem Kristovým pouze do té míry, do jaké je On její hlavou. Údy těla jsou si před hlavou rovny. To jen bez hlavy vznikají mezi údy rozdíly (1Kor 12; srov. Mt 24,46–51), takže se některé údy pokládají za důležitější a tudíž schopné posuzovat, který úd již k tělu nepatří.

Autorita církve v žádném případě nepřebíjí autoritu Písma, protože ona sama je svěděctvím Písma založena. Církev má nanejvýš právo a povinnost uplatňovat legislativní princip lásky. Zvláště v případech, kdy kulturní podmínění zamezuje jasné aplikaci biblického imperativu, může církev tento imperativ doplnit na základě všeobecného konsensu reflektovaného kongruentním svěděctvím Písma a Duchu. I v epištolách Pavel aplikoval princip lásky *ad hoc* a jednotliví křesťané jsou pověřeni analogickou autoritou. Nastane-li v církvi shoda vedená Duchem, může církev vymáhat určitý zákon s odvoláním na autoritu lásky. Příkladem této praxe budiž můj text K otázce sexu mimo manželství, v němž ukazuji, že předmanželský sex sice není možné zapovědět na základě přímé exegeze biblické pasáže, je ale možné trvat na jeho zákazu v zájmu zachování svěděctví o biblickém metanarativu manželství.

Duch

Svěděctví Ducha spočívá ve svázání tří zmíněných epistemických vektorů v jedno. Duch působí na rovině existenciální jako ten, kdo dosvědčuje poměr individua k Bohu (Ř 8,15). Duch v součinnosti s naší vírou oživuje Slovo, takže jej chápeme jako svěděctví o Kristu (2Kor 3,15–18) proti tomuto světu (J 16,8–14). Duch také působí svornost údů církve (1Kor 12,13n). V poměru k věřícímu je úloha Ducha úlohou Parakléta, tj. Obhájce (J 16,7). V poměru ke světu je ale Duch žalobcem a tím, kdo je nutně nepoznán (J 14,17), přináší soud (J 16,8), zmocňuje k soudu (1Kor 14,21n), a to nejen nad světem, ale i nad členy církve, kdo nejednají podle zákona lásky (Sk 6,1–11). Duch a svět jsou jako olej a voda. Řečeno starozákonními symboly, Duch je olejem veselí, zmocnění, požehnání, uzdravení a svět je vodou chaosu a zkázy. Proto zmocnění Ducha bude vždy namířeno proti tomuto světu, který nevěří a odmítá Krista.

Úloha **světa** v Nové smlouvě je dvojí. Z pozitivního hlediska je svět prostorem k vydání svěděctví o Kristově dokonalé, nezištné, vykupitelské a zavazující lásce. Právě proto je z negativního hlediska svět předmětem soudu. Na základní úrovni můžeme rozeznat řadu konkrétních praktik, které by měly být předmětem intenzivní reflexe pod zorným úhlem legislativy lásky, která v každém případě musí dojít ke konkrétnímu právnímu výroku stanovujícímu legitimitu či nelegitimitu daného skutku v jednání křesťana. Následuje seznam případů a témat, které by měly být předmětem diskuse. Kritérium pro výběr těchto témat je 1/ možný efekt na svědomí věřícího, 2/ možný efekt na svěděctví před světem.

- A. V **osobní** morální situaci musíme probírat zejména následující: kouření, tetování, užívání omamných látek, abusus alkoholu, pornografie, masturbace, homosexualita, transexualita, závislosti.
- B. V **interpersonální** morální situaci musíme reflektovat následující: pomlouvání, nactiutrhání, snižování, záškodnictví, snobismus, rasismus, xenofobie, lež, zbabělost, vydírání, násilí, šikana, manipulace, vyzývavost, necudnost, bezohlednost v oblékání, nevěra, rozvod, sex před svatbou, pýcha. K tomu je potřeba jedním dechem

doplnit následující témata: okázalý život, vychloubání se na sociálních sítích, závist, lakomství, krádež, podvod, pasivní agresivita, manipulace jakéhokoli druhu.

C. V **církevním** organizačním prostředí se musíme zaměřit na vše z kategorií A a B. Doplnit pak musíme témata hierarchie moci, aplikace autority, role ústavy a vymahatelnosti svědectví křesťanů a církvi před světem. Dále by bylo vhodné otevřít otázky předpisů pro oblékání, pokrývání hlavy žen při modlitbě, svátostné podstaty umývání nohou, atd.

Každá ze zmíněných záležitostí si žádá samostatné pojednání. Jelikož zde na zpracování těchto pojednání není prostor, nedovolím si nyní vynést konkrétní názor na kteroukoli věc. Plošně jen předesílám, že v kategoriích A a B je dle mého názoru na místě konzervativní postoj v různé intenzitě, v kategorii C je na místě férové zvážení všech přístupů. I když jsem otevřen diskusi o konkrétní kazuistice, s určitostí tvrdím, že v každé z daných otázek objektivně existuje i subjektivně platí velmi konkrétní a specifická Boží vůle, která je poznatelná skrze legislativní moc lásky. Přijetí této Boží vůle, tohoto konkrétního zákona, je podmíněno uznáním její externí autority a objektivní suverenity. Boží zákon je externí a suverénní, což znamená, že je nezávislý na mém subjektivním poznávání, vůli a citění. Boží zákon je autoritou, což znamená, že jeho plnění je nikoli jen etikou nebo estetickou pobídkou, ale absolutním požadavkem, jehož překročení z jakéhokoli důvodu je nelegitimní.

Boží vůle je Boží zákon a naopak, Boží zákon je Boží vůle. Bůh je ve svém imperativu lásky neměnný a neúplatný. Měnit se mohou situace, podmínky a skryté okolnosti. Takové dynamické změny mohou být logickým důsledkem ke změně znění či aplikace konkrétního zákona v dané situaci, avšak nikdy nejsou indikátorem změny základní legislativy. V praxi to znamená, že *je možné*, aby křesťan či komunita věřících vědomě zdůraznila zákaz či příkaz zasahující do situace jiného věřícího a na tom příkazu trvala. Proto *je možné* trvat na zákazu rozvodů. Je možné trvat na zákazu homosexuality. Je možné ha hřích označit transexualitu. Je možné označit bezzákoností zbabělost, necudnost, pasivní agresivitu. Je možné tyto nezákonné skutky jasně pojmenovat a odsoudit. To je praxe novosmluvního zákonictví.

Tato praxe neodporuje étosu lásky, milosti a pomoci tomu, kdo si zoufá pod tíhou hříchu. Novosmluvní křesťan není Pilát, aby si po rozsudku nad věcí „umyl ruce“. Naopak, z odsouzení hříchu vyplývá povinnost pomoci dotyčnému k nápravě. Řešením přestupnickovy situace není zostouzení, nějaký druh pokutování nebo jeho izolace. Jestliže „Syn člověka přišel zachránit, co zahynulo“ (Mt 18,17), je snad naší úlohou toto Jeho dílo mařit nezapnou a sebestřednou aplikací následujících veršů (Mt 18,15–18)? Ne, povinností novosmluvního zákoníka je poskytnout přestupníkovi zákona podmínky, aby zákon *mohl* naplnit. Tím se legislativa lásky zaměřuje nejen na přestupníka, ale stejnou měrou na církev. Darma bude církev pokutovat hříšníky, když nevytvoří podmínky k jejich nápravě. Darma budeme lamentovat nad nedostatečnou sexuální zdrženlivostí, když nevytvoříme podmínky pro její praxi např. kulturou cudného oblékání. Darma budeme naříkat nad tím, jak si lidé zarputile hledí jen světských statků, když v církvi zavedeme finančně nákladný středostavovský styl. Darma se budeme divit, když naše sbory budou šířat pomluvy a zbabělé sváry, když sami pomluvám nepředejdeme a nenaučíme se sanovat je již v nevinných zárodcích a i v případech, že nám lichotí zatímco jiné haní. Církevní struktura je první, kdo musí být skutečným zákonictvím postaven do latě, než se upře pozornost na slabší a na řadové členy. Zákoník lásky totiž nikdy nevymáhá, aniž by pomohl, nikdy nesoudí zpátra, ale v rovném vztahu já – ty. A nesoustředí se na snadný cíl, ale konfrontuje nejprve ty, kdo jsou mocnější než on (Ga 2,11) a teprve potom ostatní.

Ve skutečně sporných případech hermenutické aplikace biblického imperativu bude zapotřebí jisté míry tolerance. Tato výzva míří na konzervativnější i liberálnější věřící, protože k hluboké netoleranci může docházet na obou stranách. (Popravdě mi přijde, že kupříkladu progresivní křídlo AC je ve svém protizákonickém étosu agresivnější a sudičtější, než křídlo konzervativní.) Jedním ze základních instinktů letničního hnutí je citlivost na vanutí Ducha. Tomuto vanutí nechceme bránit, nechceme Ducha zhášet (1Te 5,19) ani zarmucovat (Ef 4,30). Jak uzná každý, kdo v letničním hnutí vyrostl, toto úpěnlivé čekání na Ducha svatého je někdy tak nezdolné, že je v některých případech poměrně obtížné, ba až nepopulární, přinášet k hnutí Ducha také biblický korektiv zkoumání, zda to opravdu Duch je a čeho konkrétně se máme držet (1Te 5,21). Pokud přeci někdo ve víře přijímá, že ho takto Duch vede a k tomuto vyzývá, kdo jsou svobodníci, kdo jsou láskotluci a filadelfové, aby mu bránili, nebo jej zesměšňovali? O „vedení Duchem“ by bylo mnoho co psát. Pokud však toto vedení existuje a pokud jsme na něj citliví, proč shazovat např. sestru, která si na základě 1Kor 11,3–16 zahaluje při modlitbě hlavu? Je hloupé tupit svátost, které nerozumíš (Olson). Dlužno však podotknout, že tato tolerance se plošně vztahuje pouze na kategorii C, čili na hermeneuticky vysoce sporné případy.

Příkladem takové sporné věci z kategorie C budiž pokrývání hlavy žen při modlitbě v 1Kor 11,2–16, o němž lze spolehlivě tvrdit, že šlo o praxi podmíněnou situací v Korintu. Zároveň ale platí, že Pavel na korintskou představu o sexuální funkci

vlasů připevňuje mystický princip, dle něž může žena indikovat svou autoritu prorokovat právě tím, že si při duchovní činnosti pokrývá hlavu (v. 10). Paradoxně jsou to tedy egalitáři, kdo by mohli trvat na tom, aby si žena hlavu pokrývala, protože Pavel v ženském pokrývání vidí ne symbol podřízenosti, ale symbol zmocnění. Kdo by namítl, že pokud je něco podmíněné „nevědeckou“ představou z biblických dob, nemusí se to na nás vztahovat, necht' zruší praxi křtu, která podobným způsobem činí z vysoce podmíněné praktiky, která symbolizuje rituální obmytí, exkluzivní duchovní symbol umírání starému já (Ř 6). Já sám nejsem zastánce pokrývání hlavy, ale dospěl jsem k názoru, a to po jisté exegetické práci, že z teologického hlediska jsou důkazy ve prospěch a v neprospěch vymáhání pokrývek při modlitbě vyrovnané. Odpůrci normativity této praxe totiž zase mohou říkat, že v pokrývání hlavy je pouze princip, který lze uplatnit i jinak než pokrýváním. Tato vyrovnanost by nás měla vést k pokoře. Ti, kdo pokrývání hlavy zdůrazňují, by neměli soudit ty, kdo tak nečiní. Stejně ale ti, kdo pokrývání hlavy neučí, neměli by shazovat tuto praxi jako výraz staromódního zákonictví. Zároveň pamatujme, že v mnoha případech není diskuse tak vyrovnaná, jako zde.

<https://selah.cz/teologie/metoda-legislativy-lasky/>